

Vabariigi Valitsuse määruse „Töötasu alammäära kehtestamine” eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse töölepingu seaduse (edaspidi *TLS*) § 29 lõike 5 alusel.

Määruse eelnõu koostamine on ajendatud Eesti Ametiühingute Keskliidu ja Eesti Tööandjate Keskliidu vahel 28. septembril 2018. a sõlmitud kollektiivlepingust, millega sotsiaalpartnerite keskorganisatsioonid leppisid kokku töötasu alammäära tõstmises aastal 2019. Kokkuleppega laiendatakse töötasu alammäära kollektiivlepingu seaduse § 4 lõike 4 tähenduses ning kehtestatakse alammäär kohustuslikuna kõigile Eesti Vabariigis tegutsevatele tööandjatele ja töötajatele. Laiendatud tingimused on avaldatud väljaandes Ametlikud Teadaanded.

TLS § 29 lõige 5 sätestab volitusnormi, mille kohaselt Vabariigi Valitsus kehtestab määrusega kindlale ajaühikule vastava töötasu alammäära. Käesoleva eelnõuga kehtestab Vabariigi Valitsus töötasu alammääraks sotsiaalpartnerite keskorganisatsioonide vahel kokkulepitud alammäära.

Eelnõu ja seletuskirja valmistasid ette Sotsiaalministeeriumi tööelu arengu osakonna nõunik Kreet Kurvits (kreet.kurvits@sm.ee; tel 626 9199) ja töösuhete poliitika juht Mariliis Proos (mariliis.proos@sm.ee; tel 626 9255). Eelnõu mõjudele on hinnangu andnud Rahandusministeerium. Juriidilise ekspertiisi eelnõule tegi Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Ethel Bubõr (ethel.bubor@sm.ee; tel 626 9218).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Paragrahviga 1 kehtestatakse töötasu alammäär alates 1. jaanuarist 2019. a. Välja kujunenud tava kohaselt lepivad üleriigilises töötasu alammääras kokku sotsiaalpartnerid. Eesti Ametiühingute Keskliidul ja Eesti Tööandjate Keskliidul on õigus kollektiivlepingu seaduse § 4 lõike 4 alusel omavahel sõlmitud kollektiivlepingut poolte kokkuleppel laiendada töötasu tingimuste osas.

Kooskõlas sotsiaalpartnerite kokkuleppega kehtestab määrus 2019. aasta 1. jaanuarist tunnitasu alammääraks 3,21 eurot ja kuutasu alammääraks täistööajaga töötamise korral 540 eurot.

Paragrahvis 2 on toodud rakendussätted. Lõikega 1 tunnistatakse alates 1. jaanuarist 2019. a kehtetuks seni kehtiv töötasu alammäärade määrus - Vabariigi Valitsuse 21. detsembri 2017. a määrus nr 189 „Töötasu alammäära kehtestamine“ (RT I, 23.12.2017, 49).

Lõige 2 sätestab eelnõu jõustumise 1. jaanuaril 2019. a.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul puudub otsene puutumus Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määrus näeb ette suurema töötasu alammäära võrreldes kehtiva regulatsiooniga. Kehtiva määruse järgi on töötasu alammääraks tunnis 2,97 eurot ja töötasu alammääraks täistööajaga töötamise korral kuus 500 eurot.

Töötasu alammäära tõus tähendab alammääraga seotud töötasude ja palga tõusu era- ning avalikus sektoris. Samuti suurenevad töötasu alammääraga seotud hüvitiste summad (näiteks vanemahüvitis). Alammäära tõus aitab kaasa vähekindlustatud isikute toimetuleku paranemisele.

Maksu- ja Tolliameti andmetel oli 2018. aastal ühes kuus keskmiselt 25 500 täisajaga tööle märgitud töötajat, kes teenisid töötasu alammäära (500 eurot), moodustades 5,3% kõigist töötasu saanud töötajatest¹. Sellele lisaks teenis ühes kuus keskmiselt 15 700 täisajaga tööle märgitud töötajat töötasu 501-539 eurot (3,3% töötajatest). Jaanuarist kuni augustini kokku deklareeriti vähemalt ühel kuul töötasu alammäära ulatuses töötasu 44 900 unikaalsel isikul ning 501-539 eurot 59 200 isikul².

Alates 1. jaanuarist 2018. a on isikutel, kelle aastatulu on kuni 14 400 eurot, maksuvaba tulu 6000 eurot aastas ehk 500 eurot kuus. Töötasu alammäära tõstmine 540 eurole 2019. aastal suurendab tulumaksu laekumist erinevalt 2018. aastast, mil maksuvaba tulu ja töötasu alammäär olid võrdsed.

Töötasu alammäära tõus 500 eurolt 540 eurole toob Rahandusministeeriumi hinnangul riigieelarvesse täiendavat maksutulu 14,5 miljonit eurot. Suurenevad sotsiaalmaks, töötuskindlustusmaks, tulumaks ning tarbimisse mineva netopalga tõusu mõjul käibemaks ja aktsiisid. Riigieelarve maksutulude prognoosis on juba arvestatud töötasu alammäära tõusuga läbi keskmise palga prognoosi.

Riigi- ja kohalike omavalitsusasutuste tööjõukulud suurenevad Rahandusministeeriumi hinnangul 3,3 miljoni euro võrra. Riigieelarvelistele asutustele tööjõukuludeks riigieelarvest täiendavaid vahendeid ei eraldata ning kokkuleppeliselt kaetakse alammäära tõus palgafondi siseselt.

Arvestades prognoositavat maksutulu ning riigi- ja kohalike omavalitsusasutuste tööjõukulude suurenemist, sotsiaalmaksu ravikindlustuse ja kohalikele omavalitsustele eraldatava füüsilise isiku tulumaksu ning II pensionisamba maksete neutraalset mõju valitsussektori positsioonile, on töötasu alammäära tõusul positiivne mõju valitsussektori eelarvepositsioonile kokku 5,8 miljoni euro ulatuses.

Töötasu alammäära tõus toob kaasa töötasu alammääraga seotud hüvitiste suurenemise. Suurenevad näiteks vanemahüvitis, lapsepuhkuse tasu ja hoolduspuhkuse tasu. Kuivõrd 2019. aasta riigieelarves on arvestatud töötasu alammäära tõusuga 530 euroni, toob töötasu alammäära tõus 540 eurole kaasa vanemahüvitise kulu ja lapsepuhkuse tasu kulu tõusu, lisaks 2019. aasta riigieelarvesse arvestatule, kokku 424 590 euro ulatuses. Hoolduspuhkuse osas on lisanduv kulu 2019. aastal umbes 14 000 eurot³.

Määrus võib kaasa tuua ka kohalike omavalitsuste makstavate toetuste ning hüvitiste tõusu, kuid ka näiteks lasteaiatasude tõusu, kui kohalik omavalitsus on need sidunud töötasu

¹ Deklareerimise kuud veebruar kuni august 2018. Töötasu all on arvestatud rahalist tasu, mida makstakse töötajale või ametnikule, sealhulgas palk, lisatasu, juurdemakse, puhkusetasu, stipendium, toetus ja pension, mida makstakse seoses töö- või teenistussuhtega.

² Vähemalt ühel kuul 500-539 eurot töötasu saanute hulgas on ka neid, kes näiteks poole kuu pealt alustasid tööd ehk tegemist ei ole nende täiskuu töötasuga.

³ Hoolduspuhkuse õiguse kehtestav töölepingu seaduse muudatus jõustus 1.juulist 2018 - seega puudub kasutajate osas veel statistika.

alammääraga. Määruse mõju ei ole antud juhul võimalik täpselt hinnata. Lähtuvalt kohaliku omavalitsuse autonoomia põhimõttest on kohalikud omavalitsused oma tegevuses iseseisvad ning nende pakutavate hüvitiste ning toetuste maht on erinev.

5. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2019. a ehk samaaegselt Eesti Ametiühingute Keskliidu ja Eesti Tööandjate Keskliidu vahelise laiendatud kollektiivlepinguga kokkulepitud 2019. aasta töötasu alammäära tõusuga.

6. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks Eesti Ametiühingute Keskliidule, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonile TALO, Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Personalitöö Arendamise Ühingule PARE, Eesti Linnade ja Valdade Liidule.